

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 13. Aliæ tres eiusdem auctoris euasiones refelluntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

125.

Alia respō-
sio Aduer-
satur.

Respondet tertio, quemadmodum creatura dependere potest à permissione Dei, tantum à conditione necessaria ut operetur, tamen si Deus immediate non concurrat: ita potest etiam quoad individuationem dependere ab eo quod permittat hoc potius individuum, quam aliud.

Verum si causa secunda est indifferens ad unum æquè ac ad aliud, neque potest seipsam determinare: quomodo potest sola Dei permissio facere ut producat unum potius quam aliud? Si enim Deus solum permittit ut producat unum potius, quam aliud, permittit solum ut producendo se detinet ad unum potius quam ad aliud. At hæc permissio est impertinens & inutilis, si non habet vim seipsam determinandi. Sicut bñto inter duos sceni manipulos æquales & æqualiter mouentes posito, impotentique se determinare ad alterutrum, impertinens esset & inutile, permittere ut ad hoc potius, quam ad illud accurrat.

SECTIO XIII.

Alia tria eiusdem Authoris effugia
refelluntur.

126.

Ad quintam rationem nostram, sumptam ex eleuatione Dei ad actus supernaturales, quos nos disponentes ad primam individuationem habitus, respondet cap. 18. n. 7. & sequentibus, dari nobis à Deo qualitatem fluentem supernaturalem distinctam à vocatione (id est ab inspirationibus, illuminationibus, & piis motionibus indeliberatis) eodem instante quo vocamur à Deo ad gratiam iustificationis, ad hoc ut primi nostri actus possint euadere supernaturales, habeantque proportionem cum gratia iustificationis. Vel, si quis forte malit, dici potest, inquit, actus illos supernaturales produci à voluntate nostra, concurrente effectiue præuia cognitione supernaturali, id est, illuminatione & gratia vocationis à Deo iniussa. Vel etiam intellectum & voluntatem nostram eleuari posse per ipsum imperium diuinum ad primos istos, & quoscunque alios actus supernaturales producendos, Deo non concurrente ad eos immediate, neque habitu, vilo, aut qualitate, vel alio principio supernaturali, ob potentiam obedientialem actiuam, quæ in qualibet creatura est ad quamlibet operationem ad Dei iuriam producendam. Quam sententiam ipse non improbat, sed lectorem electioni permittit.

127.

Refutatur
argumentum
de modo
concurrendi
ad actus
supernaturales.

Sed contra: primo, Nemo non videret qualitatem illam supernaturalem fluentem, excogitaram solum, esse ad vitandam difficultatem. Secundo, si eius immissio voluntati facta, non obest eius libertati, quia subditur illius arbitrio, ad agendum supernaturaliter si velit: Quare magis oberit potentia Dei simili modo subordinata volun-

tatis arbitrio ad agendum si velit? Tertio, si cognitio supernaturalis sufficeret ad eleuandum voluntatem ad actus supernaturales; non essent necessarii habitus spei, & charitatis, & alij infusi voluntati, ut anima permanenter & immanenter eleuetur ad actus supernaturales. Iam enim esset sufficienter eleuata per habitus intellectus, ipsam constituentem intrinsecè potentem complere, & permanentem, ad actus supernaturales cognitionis immediate, mediate verò ad actus supernaturales voluntatis. Quarto, fictitium est, & euidenter impossibile, Deum facere solo suo imperio res agant id quod agere non possunt. Quam enim est impossibile Deum agere suo solo imperio, ut res existant sine existentia: tam implicat facere, ut res existant sine agendi potentia. Quia non minus est impossibile agere sine potentia ad agendum, quam existere sine existentia. Quare cum voluntas non habeat in se ipsa sola potentiam efficiendi actus supernaturales; nisi Deus illam det aliunde, frustra & inutiliter imperaret voluntati illos efficere. Quod si dicas Deum imperando dare potentiam, aut concurrere immediate suo imperio. Respondet deo, in primo casu Deum non purè imperare, sed imperando efficere aliquid in voluntate, vel extra, quo iueatur & eleuetur, ut possit elicere actus supernaturales. In secundo, Deus concurrat immediate, quod nos intendimus, quodque iste Author ibidem, & alibi sæpissime affirmat fieri non posse sine præiudicio libertatis. Cùmque idem Author parte. 2. cap. 13. n. 2. §. Contra enim, doceat potentiam Dei equeualem distingui ratione à Dei voluntate, non potest dicere coherenter loquendo Deum agere immediate ad extra per solum imperium illius voluntatis.

Ad sextam rationem nostram, quod scilicet Deus possit impedire actionem causarum secundarum, subtrahendo tantummodo concursum suum immediatum illis necessarium, respondet cap. 19. n. 7. Deum posse impedire actionem causa secundæ tamen non destructæ, vel primò, immittendo illi qualitatem impossibilem cum actiue, & stupefaciuiam virtutis agendi. Cuius rei habemus exempla in remora pisciculi sistete motum navis: & in magnete impedito ne ferri trahat, si alijs sit ceteris. Et omnino, inquit, per se satis apparet credibile, posse Deum impedire cuilibet causæ secundæ qualitates hebetantes, aut quasi stupefacientes virtutem agendi illarum: atque adeo incōpossibiles cum actione, alioquin ab illis emanatura: quemadmodum etiam imprimere eisdem potest habitus & qualitates vrgentes atque inclinantes potentiam ad agendum. Vel secundo, impedire forsitan possit actionem eiusdem causæ secundæ, non conferendo illi virtutem quæ se determinare possit ad individuationem actionis. Vel tertio, possit impedire voluntatem ne ageret, diuertendo quantum ad res alias, &

obiecta alia proponendo. Vel quarto, impedire potest actionem apponendo & augendo resistantiam in passo seu subiecto: si tamen sermo sit de actionibus quae transeunt in subiectum capax resistantiae. Vel quinto, si dicamus creaturas in operando pendere à permissione diuina, vt à conditione necessaria requisita, poterit Deus impedire, ne agant, nihil agendo in ipsis causis, neque etiam in passo, sed solum volendo permittere vt causa opere xur. Vel denique aliis multis modis tamen si forte nobis occultis.

129. Sed contra: primo, per se potius incredibile apparet nullam esse vim agendi creatam aut creabilem, quae non habeat opposita sibi qualitatem superefficiuam, qua mediante Deus possit eius actionem impedire. Et vt minimū negare nequit Aduersarius, quin haec responsio tam vniuersaliter sumpta, sit mera diuiniatio, sine auctore vllō, & sine probabili fundamento, ab ipso prolata, vt quoquo modo sententiam suam tueri possit. Secundo, virtus illa determinatiua ad indiuiduum est fictitia & improbabilis, vt supra asserimus, n. 124. neque potest sine contradictione admitti ab Aduersario circa actus malos, de quibus potissime disputat & propter quos praecipue negat Deum concurrere immediate ad alios. Tertio, non est quaestio quomodo possit Deus impedire actionem voluntatis diuertendo intellectum ad cogitandum aliud: sed quomodo possit impedire ipsum etiam intellectum, & quaecumque aliam causam secundam? Quarto, similiter non est hae quaestio quomodo possit Deus impedire actiones circa passum capax resistantiae: sed quomodo possit impedire quascunq; actiones, etiam illas quae non versantur circa tale subiectum. Quinto, sola & pura permissio diuina non potest esse conditio necessaria à qua pendeant agentia physica & necessaria, imò nec libera, vt simpliciter agant. Nam pura permissio Dei vel sumitur pro mera non-impeditione, id est, pro eo quod Deus non impedit causam secundam ne physice agat. Et si deest illa permissio, necesse est esse aliquod impedimentum positiuū, quo causa secunda impediatur à Deo: quia negatio non tollitur formaliter, nisi per positionem eius, cuius est negatio. Itaque assignandum est quid sit illud positiuum, quo Deus impedit causam secundam ne agat. Vel secundo, permissio Dei sumitur pro actu voluntatis, quo aliqui d permissio, id est, licitum facit: & ille est actus immanens Dei vel solus, vel exteriori signo aliquo declaratus, valens duntaxat ad non impediendum moraliter creaturas cognitionis & libertatis capaces, vt licite agant: sed non ad impediendum physice aut moraliter ne simpliciter agant. Ac proinde defectus permissionis illius, non potest physice impedire actionem causarum secundarum. Vt patet manifeste ex opposito purae permissionis, quod est prohibitio. Sicut enim actus prohibendi diuinus purus, nobis decla-

ratus, tantum facit & mouet moraliter ad non agendum licite id quod prohibetur: sed non impedit physice quod minus illud re ipsa operentur si velimus. Sic permissio &c. Denique alij modi occulti ad quos aduersarius vltimo loco confugit, non sunt sine maiori fundamento asserendi esse possibiles, aut praecedentibus verisimiliores.

Ad septimam & vltimam rationem nostram, quod scilicet absurdum sit admittere aliqua entia extra Deum quae non pendeant à Deo per se & proprie. Respondet parte 4. cap. 17. n. 6. Licet communiter causa remota non dicatur iam proprie causa, quam proxima & immediata, quemadmodum non tam proprie dicor calefieri ab igne, quando aqua prius ab igne calefacta me calefacit, tamen si ignis immediate conseruaret in aqua calorem qui me calefacit, ipse etiam diceretur satis proprie me calefacere. Et sic etiam Deus peculiari ratione appellatur causa nostrae actionis bonae tamen eam non producat immediate, quia omnis huiusmodi actus fit illo directe volente & suadente, viresq; ministrante vt bene operemur. At vero non potest appellari causa propria, nec consequenter immediate, actionis praeuae, prout Concilium Tridentinum definiuit sess. 6. can. 6. quia tamen conferat conseruatq; nobis vires, quibus operamur malū: non tamen eo fine vt malè operemur, sed vt opposito modo agamus. Ex quo sequitur non esse inconueniens admittere aliquam creaturam, cuius Deus non sit tā proprie causa quam effectus, si proximè & immediate eam producat.

130. Sed contra primam partem huius responsionis, oppono aliqua fieri à causis secundis, quas Deus immediate non conseruat, iuxta sententiam huius noui Theologi, sed conseruantur duntaxat ab alia causa secunda. Ex. gr. lux solis, & aëtorum aliorum, non conseruatur immediate à Deo, sed ab ipso sole, aliisque fortasse astris, à quibus continuo pendet in conseruari, aequè ac fieri. Nam iuxta doctrinam istius Authoris p. 4. cap. 17. num. 5. effectus qui pendent continuo in conseruari à causis secundis, à quibus producantur, non conseruantur immediate à Deo. Ergo lumen productum in aëre à lumine solis & aliorum aëtorum, non pendet, neq; fit per se & proprie à Deo, quia non pendet, neque fit immediate à causa, quam Deus immediate conseruet. Sic etiam species sensibiles impressa à lumine non pendent à Deo per se & proprie, quia fiunt & continuo pendent immediate à lumine, productio similiter & pendente continuo immediate ab aliqua causa secunda.

131. Secunda vero pars eiusdem responsionis est inutilis repetitio argumenti refutati sect. 8. quod cum, vt ostendimus, sit falsum, eo sensu quem aduersarius intendit, est consequenter inutiliter ad ostendendum non esse inconueniens & absurdum admittere entia creata, quae non pendeant per se ac proprie à Deo: cum tamen essentia

liter sint ens ab alio, & ens participatum: id est, sint essentialiter participatio aliqua primi entis, & principij vniuersalis rerum omnium, ac fontis primordialis totius esse, à quo necesse est creaturas omnes tanquam riuulos emanare, & non minus pendere quam riuulus pendeat à continuo fonte in fluxu, sicut radij solis pendeant à sole: quibus exemplis S. Dionys. alijque Patres vti solent.

133.
Conclusio
totius dis-
putationis
hinc.

Ex his omnibus liquet primò, Authorem disputationis quadripartita non tam euidenter sententiam suam demonstrasse, atque ipse sibi imaginatur, sæpiusque inculcat. Secundò, parum bene meritum esse Theologis illis, quorum controuersiam componere aggressus est. Quamquam, licet suam sententiam melius professet, illisque omnino persuasisset; maneret adhuc integra difficultas, & controuersia, quæ inter illos est de efficacia auxiliiorum. Nam cum de fide sit egere nos auxiliis gratiæ præuenientibus, & præuocantibus, ut vtiliter ad vitam æternam, & sicut oportet, operari possimus: sublatò nec concursu Dei immediato, quæritio integra superest: an auxilia illa sint tantæ efficaciam, ut prædeterminent physice voluntatem, & voluntas in sensu composito, id est, illis præuenit & coniuncta, non possit non consentire, sicut affirmant Thomistæ? An verò potius, ut docent alij Theologi cum Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. fuit eiusmodi, ut liberum arbitrium à Deo excitatum & præuenit, possit dissentire si velit, & inspirationem diuinam abijcere? Quare quæ Author ille disputat contra modernos, ut vocat, scientiæ mediæ assertores (quam tamen scientiam fateatur p. 1. cap. 3. à Scriptura & sanctis Patribus esse traditam) non tam valent ad terminandam controuersiam, quam ad augendam, impugnando modum, quo solo potest vere similiter conciliari libertatis exercitium cum efficacia auxiliiorum, & prædefinitionibus actuum liberorum. Cùmque parte prima probat, alibi que sæpius inculcat, controuersiam illam grauissimam, & celeberrimam, orisse ex opinione, necessitatis concursus diuini immediati: indeque sumit occasionem explicandi & impugnandi sententiam assertorum scientiæ mediæ, nota parte secunda; & sententiam prædeterminantium, tota parte tertia: puto id magis fecisse, ut suam disputationem prolixiorem iuxta, ac speciosiore redderet. Nam ut notauimus sect. 3. num. 26. Thomistæ non tam nituntur fundamento concursus diuini immediati, ad asserendam physicam prædeterminationem, quam illud destruunt, tribuendo tæam actiuitatem concursus qualitati cuidam fluenti immixtæ voluntati. Ex alio verò Theologis illi qui bene radicem controuersia perstrant & designant, non dicunt illam esse necessitatem

rem concursus diuini immediati: licet non ea explicanda de illo disputent, qui vera doctrina de concursu immediato Dei plurimum inuadit ad explicandam difficultatem. Eademque de causa disputant etiam de libertate creatæ voluntatis. Quod ipsum Aduersarius poterat aduertisse apud Suarez in præmio opusculorum, cuius verba recule parte 1. suæ disputationis cap. 1. num. 6. sic enim habet: Quamuis huius disputationis præcipuum caput sit auxilium efficax: tamen quia hoc ipsum conexum implicatumque est cum generalibus principiis de primæ causæ concursu ac prouidentia, & quia de actibus liberis aliqua dogmata permixta esse cernimus: commodum nobis visum est, totum hoc opus (de auxiliis) tribus libris comprehendere. Quorum primus sit de modo concurrendi Dei cum causa secunda libera. Alter verò de his quæ pertinent ad actus operum naturalis tam bonos, quam malos. Tertius deinde de his omnibus quæ spectant ad gratiam efficacem, & prouidentiam supernaturalem. Hac Suarez. Ex quibus debebat Aduersarius sic potius inferre: Ecce qualiter Patre Suariorum in hoc tractatu de concursu Dei non est radix fundamentumque præcipuum, istiusmodi controuersiarum quæ sunt inter prædeterminantes ex vna parte, & assertores scientiæ mediæ ex altera: sed tantum est conexa implicataque cum controuersia, quæ inter illos est, de efficacia auxiliiorum gratiæ. Et hæc tenus de concursu Dei cum bona illius Authoris venia dictum sit. Nunc postquam de Deo ut creatore, de que modo emanationis ac dependentiæ creaturarum à primo illo rerum omnium principio sufficienter pro instituto diximus, sequitur ut de Angelis creaturarum nobilissimis differamus cum D. Thom. qu. 50. & plurimis sequentibus. Tantum autem quæ de illis D. Thomas cuiusque interpretes copiose tractant, maiori ex parte Philosophica esse videantur, & ad Metaphysicum potius, quam ad Theologicum iure suo pertinere: quippe quæ non tam habentur ex diuina reuelatione, quam ex humana ratiocinatione: Grauiam tamen illa omnia sunt, & digna exacta discussione: inuuantque: ut plurimum ad ea melius intelligentia quæ de Angelis in Scriptura, & diuina traditione docentur. Quare non sunt reprehendendi, sed laudandi potius hæc in parte Theologi, quod ea quæ breuiter & icinè, nec sine multis erroribus, de natura & proprietatibus Angelorum scripta erant à Platone, Aristotele, & aliis Philosophis ethniscis, tam exactè, dilucide, & copiose, profecti sunt: nihilque eorum prætermiserunt quæ vel diuina reuelationis ope, vel traditione & doctrina sanctorum Patrum, vel exacta luminis naturalis applicatione, & accurata inuestigatione, de illis possunt humanitus cognosci.